Aleksi Valta
Toiminnanjohtaja
Suomen lastenkulttuuriliitto ry
3.5.2025

VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029

Suomen lastenkulttuuriliitto ry lausuu eduskunnan sivistysvaliokunnan pyynnöstä valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029. Lukutaito-ohjelmaan resursoiminen on lasten ja nuorten tulevaisuuden ja suomalaisen sivistyksen kannalta erityisen tärkeää. Haluamme nostaa suunnitelmaan pohdittavaksi kolmea teemaa: lastenkulttuurin turvaaminen, Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelman ja Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämisohjelman.

TEEMA 1 Lastenkulttuurin turvaaminen

Lastenkulttuurin valtionavustuksiin (2M/vuosi) ei olla tehty vuosien saatossa indeksikorotuksia ja avustusten pariin on usean vuoden ajan tullut uusia toimijoita resurssin pysyessä samana. Jo ennestään pienten määrärahojen lasku on merkinnyt mittavia sopeuttamistoimia lapsille ja nuorille suunnatuissa taide- ja kulttuuripalveluissa, kuten avoimessa perhetoiminnassa, varhaiskasvatuksen ja koulupäivän aikana tapahtuvassa toiminnassa sekä erilaisissa tapahtumissa, työpajoissa ja näyttelyissä. Syrjäseuduilla tilanne on erityisen tukala.

Lastenkulttuuritoimijoiden perustyötä ja niitä edustavan liiton toimintaa tulee kehittää pitkäjänteisesti. Lastenkulttuuriliitto on valtakunnallisesti merkittävä toimija, jolla olisi riittävän lisärahoituksen myötä edellytykset edustaa ja kehittää lastenkulttuurin kenttää laajasti, toimia tiedotuskeskuksena ja tehdä alan ammattilaisten työtä tunnetuksi koko yhteiskunnassa.

Resurssin tarve: Lastenkulttuurin avustuksiin vuosina 2026-29: 4 miljoonaa; 1 miljoona/vuosi.

TEEMA 2: Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelma

Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelma on vienyt kaikki Suomen kahdeksasluokkalaiset kahdelle taidevierailulle; lähialueelle omaan maakuntaan ja / tai valtakunnalliseen kohteeseen Helsinkiin jo vuodesta 2017. Ohjelman päärahoittajat ovat alusta lähtien olleet Suomen Kulttuurirahasto sekä Svenska kulturfonden. Eduskunta rahoitti toimintaa kausilla 2020–24, muttei enää kaudella 2024–25. Ohjelma on tavoittanut

kahdeksasluokkalaiset nuoret lähes sataprosenttisesti kaikkina päättyneinä toimintakausinaan, tavoittaen yhteensä jo yli 500 000 nuorta.

Keväällä 2024 teettämämme kyselyn mukaan 95 % koulujen edustajista pitää Taidetestaajat-ohjelmaa tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Vain 21 % vastaajista arvioi, että koulusta olisi voitu tehdä minkäänlaisia taidevierailuja ilman Taidetestaajat-ohjelmaa. Taidekentällä 100 % taidetoimijoista pitää ohjelmaa tärkeänä ja toivoo toiminnan jatkuvan.

Säätiöt ovat käyttäneet ohjelmaan ja sen kehittämiseen kahdeksan lukuvuoden aikana lähes ***40 M€*** ja valtio toistaiseksi ***5,15*** **M€**. Nykyinen rahoitussopimus päättyy kesällä 2027, ja säätiöt ovat päättäneet lopettaa rahoituksen tähän – nyt tarvitsemme valtiolta tahtotilan ja päätöksiä, jotta mm. oikeusministeriön demokratiapalkinnon kunniamaininnalla ja SIVISTAn Sivistyksen puolesta -palkinnolla palkittu, 100 % ikäluokasta tavoittava sekä kansainvälisesti benchmarkattu toiminta voi jatkua.

Lisää Taidetestaajista ja nuorten taidearvioita: www.taidetestaajat.fi.

Resursointitarve vuodesta 2027 lähtien on 7 M€/vuosi.

TEEMA 3: Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämisohjelma

Kulttuurikasvatussuunnitelma tekee koulun ja varhaiskasvatuksen taide- ja kulttuurikasvatuksesta tavoitteellista, suunnitelmallista ja yhdenvertaista. Paikallinen suunnitelma tutustuttaa lapset ja nuoret oman lähialueen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön sekä tukee paikallisten taiteilijoiden ja taidelaitosten työtä. Kulttuurikasvatussuunnitelmat tukevat opetussuunnitelman tavoitteita oppilaan kokonaisvaltaisesta kehityksestä ja monialaisista oppimiskokonaisuuksista. Ne tukevat myös kansallista lukutaitostrategiaa.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien valtakunnallisen kehittämisen, toimeenpanon, seurannan ja arvioinnin tueksi on tarpeen perustaa kansallinen yhteyspiste. Yhteyspiste tukisi kuntia ja kulttuuritoimijoita suunnitelmallisen yhteistyön vahvistamisessa, hyvien käytäntöjen jakamisessa sekä ajantasaisen tiedon kokoamisessa ja hyödyntämisessä. Toimenpide tukisi hallitusohjelman tavoitteita kulttuurisen yhdenvertaisuuden, saavutettavuuden ja lasten ja nuorten kulttuuriosallisuuden edistämisessä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämis- ja kehittämistyötä on tehty jo pitkäjänteisesti Suomen lastenkulttuuriliiton ja sen jäsenten toimesta. Tuloksena 80 % Suomen kunnista on laadittu suunnitelma, joka kattaa vähintään perusopetuksen. Kulttuurikasvatusuunnitelmien vuosittaisen kuntakyselyn tulosten perusteella kunnat

kaipaavat valtakunnallista tukea ja ohjausta suunnitelmien laatimiseen, toteuttamiseen ja arviointiin (Kuntakysely 2025: 21% kunnista, kertoivat tarpeesta valtakunnalliselle ohjaukselle mm. raportoinnissa ja seurannassa).

Eri Euroopan maissa kulttuurikasvatussuunnitelmia edistetään erillisillä ohjelmilla (mm. Armenia, Belgia, Latvia, Norja, Portugali). Näissä maissa on nähty kulttuurikasvatuksen merkitys lasten oppimisen tukemisessa ja osallisuuden rakentamisessa. Suomessa resurssia tarvitaan kulttuurikasvatussuunnitelmien järjestelmällisen kehitystyön lisäksi sopeuttamaan niitä uudistuviin opetussuunnitelmiin.

Resursointitarve ohjelmalle: 1,5 M€ vuosina 2026–2029; 375 000€/vuosi.

Mitä lapset ja nuoret lisäresurssilla saavat?

Lastenkulttuuritoimijat voivat tarjota lapsille ja nuorille tasa-arvoisesti ja saavutettavasti taide- ja kulttuuripalveluja, kuten avointa perhetoimintaa, varhaiskasvatuksen ja koulupäivän aikana tapahtuvaa työpajatoimintaa sekä erilaisia tapahtumia ja näyttelyitä. Liiton ja lastenkulttuuritoimijoiden perustoiminnan lisäresurssilla vahvistetaan myös kulttuurikasvatusohjelmien syntymistä, koulutusta ja tukea yhteistyössä kuntien ja lastenkulttuuritoimijoiden kanssa. Taidetestaajat kulttuurikasvatusohjelman parissa on jo 10 % suomalaisista. Pysyvällä rahoituksella tulevatkin kahdeksasluokkalaiset pääsevät korkealaatuisen taiteen kokijoiksi.

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus taiteen tekemiseen ja kokemiseen asuinpaikkaan ja perheen varallisuuteen katsomatta. Tämä oikeus voi toteutua kaikille lapsille Suomessa vain koulupäivän yhteydessä toteutettavan kulttuurikasvatussuunnitelmien kautta.

Lastenkulttuurin kautta vahvistuva kulttuurinen osallisuus on investointi lasten kykyyn toimia tasavertaisina erilaisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa läpi elämän.

Suomen lastenkulttuuriliitto on 36 lastenkulttuuriorganisaation keskusjärjestö, jonka toiminnan painopisteet ovat alan edunvalvonnassa, lastenkulttuurin kehittämisessä ja verkoston koordinoinnissa. Liitto vahvistaa lastenkulttuurialan osaamista ja tunnettuutta valtakunnallisesti. Tavoitteena on yhdenvertaisen ja hyvinvointia tukevan lastenkulttuuritoiminnan kehittäminen kaikkialle maahan. Toimintamme arvot ovat laatu – lapsilähtöisyys – taide - yhdenvertaisuus.